Бары дойдулар пролетарийдара, холбоһуҥ!

САРДАҤА

ССКП өлөҥүөк оройуоннааҕы комитэтын уонна
үлэһиттэр депутаттарын оройуоннааҕы советын органа
Орган Оленекского райкома КПСС и
районного Совета депутатов трудящихся

Тахсара 4-с сыла.

№ 46 (304)
Бэс
ыйын
11
күнэ
1957 сыл.
ОПТУОРУННЬУК

Сыаната 10 харчы

Норуоттар доҕордоһуулара — советскай государство модун күүһэ

Коммунистическай обществоны тутуу баараҕай соруктарын кыайыылаахтык олохтоох киллэрэр иһин биһиги Ийэ дойдубут бипир иллээх кэргэннии норуоттара, ССКП XX съезһин историческай ууруаахтарын ситиһиилээхтик олохтоох киллэрэн иһэллэр.

Үгүс үйэлэр тухары кыһыйаллах бастыҥ өйдөөх-санаалаах дьонноро норуоттар доҕордуу буолалларыгар дьулуһаллара. Ити туһунан улуу суруйааччыта Пушкин, Украинка норуотун улуу поэта Шевченко үгүстүк суруйаллара. Октябрьскай революция кыайбытын эрэ кэннэ бу сырдык дьулуһуу олохтоох киллэриллибитэ. Социальнай уонна національнай атаанньыы суох оҥоһуллубута. Саҥа социалистическай обществоны тутуу дьыалатыгар биһиги дойдубут бары нацияларга тэҥнэ кыттар кыахтаммыттара.

Советскай государствоны улуу төрүттээччи В. И. Ленин этэ: «Биһиги нацияларга көҥүл союзтаһыыларыгар барабыт,—бипир нация атын нацияны күүһүлээбэт союһуулар,—хардарыта итэҕэйсиҥэ, дьиҥнээх доҕордоһууга, көҥүл сүүнэн сөбүлэһиҥэ олоҕурбут союзка». Биһиги дойдубут норуоттарын көҥүл баҕаларынан итиннинк союз—бипир сомоҕо уонна улуу Советскай социалистическай республикалар Союзтара—прогрессивнай киһи аймах эрэлэ уонна муччуруйбэт тирэҕэ үөскээбитэ.

ССРС-ҥа олохтоохун биһиги элбэх нацияларга государствобыт уонна хас биирдии республикалар экономическай уонна культурнай олохторо сайдарыгар киэҥ кэскили аспыта.

Коммунистическай партия улуу Ленин айбыт національнай политикатын утумнаахтык олохтоох киллэрэн-туран, ыраахтааҕы Россиятыгар, үөскээбит норуоттар икки ардыларынааҕы атаанньыны букатыннаахтык туораппыта, Советскай Союз бары норуоттарын бипир, бырааттыы кэргэннэ туумэ тарпыта. Коммунистическай партия норуоттар интэриэстэрин, кинилэр національнай уратыларын табатык учуоттуур, бары національностары уопсай государственнай интэриэс тыыныгар итэр.

Советскай былаас сылларыгар Коммунистическай партия салаллатыгар ССРС бары нацияларга экономическай, политическай уонна культурнай олохторун сайыннарыыга сүҥкэн кыайыылары ситистилэр. Биһиги Союзнай уонна Автономнай Республикаларбытыгар промышленность уонна тыа хаһаайыстыбата лаппа өрө көтөҕүлүннүлэр, элбэх національнай кадрдар иитилиннилэр, національнай формалаах, социалистическай ис хоһоонноох культура чэлгийэ сайдар.

Биһиги социалистическай государствобыт былааныгар дойду бүтүннүүтүн уонна хас биирдии республика тус-туспа оҥорон таһаарар күүстэрин салгыы сайыннарыы интэриэһэ көрүллэр. Социализм бипир төрүт мүччүрүйбэт принципинэн бары національнай оройуоннар хаһаайыстыбалара сайдыытын хааччыйыы буолар. Ити ССКП XX съезһин Директиваларыгар көрүллүбүт ССРС норуотун хаһаайыстыбатын сайыннарыы алтыс биэс сыллаах былааныгар чаҕылхайдык көстөр. Алтыс биэс сыллаах былааҥҥа көрүллүбүт сорудахтары толоруу союзнай республикалар норуоттарын материальнай уонна духовнай күүстэрин салгыы чэлгийэ сайдарын хаччыйар.

Партия уонна Правительство республикалардааҕы салайар органнар хаһаайыстыбаннай уонна культурнай тутуугa оруолларын бары өттүнэн үрдэтэр. Норуот хаһаайыстыбатын салайыыны туспсарарга союзнай республикалар бырааптарын кэҥэтии оһуобай суолталаах диэн ССКП КК Пленума бэлиэтээбитэ. Ити дьаһаллар хаһаайыстыбаннай уонна культурнай тутуу тирээн турар соруктарын быһаарыыга ленинскэй національнай политиканы утумнаахтык олохтоох киллэрэн иһиҥэ, хас биирдии республика ис кыаҕын табатык учуоттуурга, союзнай республикалар экономикаларын сайыннарыыга туһуланаллар.

Советскай Союз норуоттара алтыс биэс сыллаах былааны болдьоҕун иннинэ толорор иһин социалистическай куотараһыыны дойду бары муннуктарыгар киэҥник тэниттилэр. Кинилэр үлэ оҥорумтуотун салгыы үрдэтэр, оҥоһуллан тахсар бородууксуйа хаачыстыбатын тупсарар иһин уонна бородууксуйа бэйэҕэ турар сыанатын салгыы намтатар иһин охсуһаллар.

Российскай Федерация кэккэ уобаластарын уонна кыраайдарын, Казахстаны, Узбекистаны, Таджикистаны, Киргизияны уонна Туркмениянны тыа хаһаайыстыбатын өрө көтөҕүүгэ ситиһиилэрин иһин соторутааҕыта Ленин ордена-нан наҕараадалааһын биһиги дойдубут бары норуоттарын сокуоннай киэн туттууларынан уонна үөрүүлэринэн буолла.

Алтыс биэс сыллаах былааны ситиһиилээхтик толоруу мэктиэтинэн биһиги Ийэ дойдубут социалистическай нацияларын төрүт интэриэстэрэ бипир сомоҕотугар, кинилэр экономикалара, политическай тутуллара уонна идеологияларга бипир сомоҕотугар олоҕурбут, бөҕөргөөн иһэр улуу доҕордоһуулара буолар.

Биһиги дойдубут норуоттарын иннигэр ханнык баҕарар соруктар туруоруллубуттарын иһин, кинилэр кыайыылаахтык толоруллар кыахтаахтар. Ити чаҕылхай холобурун кырыс уонна оһорбо сирдэри туһаҕа таһаарыы да дьэҥкэтик көрдөрөр. Кырыс уонна оһорбо сирдэри туһаҕа таһаарыы сүрүн оройуонунан Казахстан буолбута. Манна дойду бары муннуктарыттан үрдүк оҥорумтуолаах тыа хаһаайыстыбатын массыыналара ыытыллаллар, манна бэйэлэрин көҥүл баҕаларынан биһиги элбэх національностаах социалистическай Ийэ дойдубут патриоттара советскай дьон олоҕун уйгутун уһана кэлэллэр.

Коммунистическай партия биһиги интернационализм, норуоттар доҕордоһуулларын тыыныгар итэр. Итинн сэргэ национализм ханнык баҕарар бары күөрэйиилэригэр эйэлэспэт буолуу тыыныгар эмпэ итэр. Бүржуазнай идеология, ол иһигэр национализм күөрэйиитигэр быһаарылаах охсууну биэрэн туран, биһиги Коммунистическай идеологиябыт ыраас буоларын харыстыахха наада.

Бары үлэлээн иитиллээччилэри социалистическай интернационализм идеологиятыгар иитии, бары дойдулар үлэлээн иитиллээччилэрин кытта бырааттыы сибээһи олохтоохун—биһиги партиябыт дьоһуннаах соруктарыттан бипрдэстэринэн буолар.

А. Шишков.

Икки төгүл Социалистическай Үлэ Героя И. И. Бридько салайар учаастагар

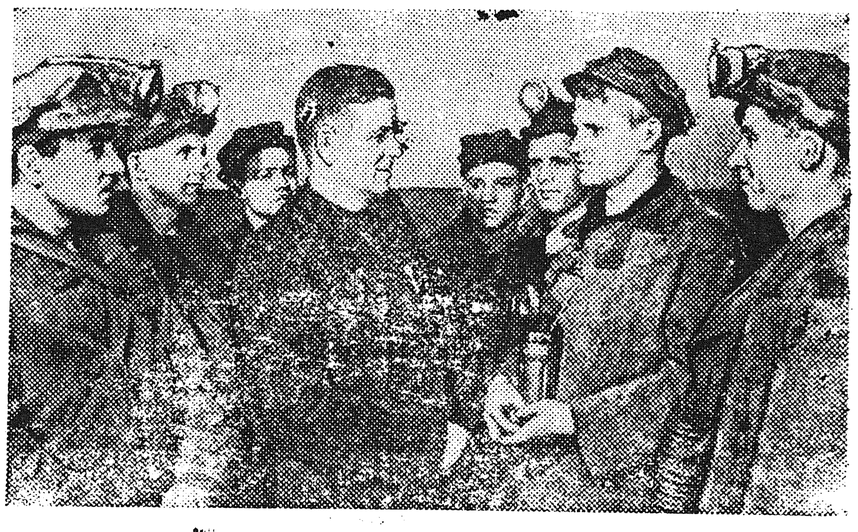

Сталинскай уобалас. Советскай былаас түөрт уон сыла туолуутун достойнай бэлэхтэрдээх көрсүүгэ дойду чоҕу хостооччуларыгар ыгырыы таһаарбыт Донецкай бассейн шахтердара улахан өрө көтөҕүллүүлээхтик үлэлиллэр. Кинилэр үлэлиир шахталарга былааны таһынан 500 тыһыынча тонна чоҕу биэрэргэ ылыммыт эбэһээтэлистибэлэрин толорууга охсуһаллар. Ити куоталаһыыга опыттаах горняк Социалистическай Үлэ Героя И. И. Бридько салайар Димитров аатынан шахта 1 №-дээх учаастагын горняктара үчүгэй холобуру көрдөрөллөр. Учаастак цикличнай графигынан үлэлээбитэ хас да сыл буолла. Сыл саҕаланыаҕыттан ылата горняктар сорудаҕы таһынан үгүс эшелон чоҕу биэрдилэр. Соторутааҕыта ССРС Верховнай Советын Президиумун Ыйааҕынан таб. И. И. Бридько (ортоку) «Серп и Молот» кыһыл көмүс медалынан иккиһин наҕараадаланна.

СНИМОККА: Учааска начаалыннаа ыга И. И. Бридько (ортоку) шахта бастыҥ сменатын горнай маастарыгар А. И. Бабийчукка үлэҕэ кириэн иннинэ сорудах биэрэр.

С. Гендельман фотота. ССТА фотохроникката.

Н. А. Булганин уонна Н. С. Хрущев Финдляндияҕа барыылара

Финдляндия Республикатын Президена Урхо Кекконен уонна Финдляндия Республикатын Правительствотын ыгырыыларынан ССРС Министрдэрин Советын Председателэ Н. А. Булганин уонна ССРС Верховнай Советын Президиумун чилиэнэ Н. С. Хрущев бэс ыйын 5 күнүгэр Хельсинкигэ бардылар. Вокзалтан Булганины уонна Хрущевы Коммунистическай партия, Советскай правительство салаҥаччылара, ССРС Министрдэрэ, о.д.а. официальнай дьоннор атаардылар. Атааараччылар Булганиҥҥа уонна Хрущевка дьоллоох - соргулаах аҥаннааһыны баҕардылар. Москваттан Хельсинкигэ барар аналлаах поезд 22 чааска перрontан хонунна.

(ССТА).

Н. А. Булганин уонна Н. С. Хрущев Финдляндияҕа кэлиилэрэ

Хельсинки, Бэс ыйын 6 күнэ. (ССТА). Финдляндия Республикатын Президенын уонна Правительствотын ыгырыыларынан ССРС Министрдэрин Советын Председателэ Н. А. Булганин уонна ССРС Верховнай Советын Президиумун чилиэнэ Н. С. Хрущев бүгүн Финдляндия столицатыгар—Хельсинкигэ ыалдьыттыы кэллилэр. Булганины уонна Хрущевы кытта биргэ кинилэри арыаллааччылар ССРС Атын дойдулардааҕы дьыалатын Министрэ А. А. Громыко, ССРС Культуратын министрэ Н. А. Михайлов, Армия генерала И. А. Серов, ССРС Тас эргиэнин министрин солбуйааччы П. Н. Кумыкин, ССРС Атын дойдулардааҕы дьыалаҕа Министерствотын Боротокуолунай отделын сэбиэдиссэйэ Ф. Ф. Молочков, ССРС Атын дойдулардааҕы дьыалаҕа Министерствотын отделын солбуйааччыта С. А. Афанасьев, ССРС Атын дойдулардааҕы дьыалаҕа Министерствотын коллегиятын чилиэнэ Л. Ф. Ильичев о. д. а. Хельсинкигэ кэллилэр. Маны тэҥэ Финдляндия ССРС-ка Чрезвычайнай уонна Полномочнай посола Эро А. Вуори кэллэ.

Финдляндия парламенын Председателэ К. А. Фагерхольм, Премьер-Министр Д. И. Сукселайнен, правительство чилиэннэрэ, Юстиция канцлера О. Хонка, Сэбиэлэниилээх Күүс командующайа генерал К. Хейсканен о.д.а. официальнай дьоннор, бочуоттаах советскай ыалдьыттары көрсө, Финдляндия уонна Советскай Союз государственнай былаахтарынан киэргэтиллибит Хельсинки Кылаабынай вокзалыгар кэллилэр. Советскай государственнай деятеллери көрсүһүүнэн сибээстээн вокзалга Хельсинки куорат горнизонын бочуоттаах харабыла туруорулунна. Вокзалга Финдляндия Премьер-Министрэ Д. И. Сукселайнен итиэннэ ССРС Министрдэрин Советын Председателэ Н. А. Булганин тыл эттилэр.

(ССТА).

Ынах эриэнэ таһыгар, киһи эриэнэ иһигэр...

(ФЕЛЬЕТОН)

I

Оройуон кинигэр олохтоох, син үсүстэр курдук үлэһит киһи. Тас көрүнүттэн көрдөххө күөх оту тосту үктээбэт сэмэй барахсан. Силигин ситэрэн спэдэрэйдик туттар, куотуһан культурнайдык таҥнар. Аһыы үүнү амсайбатын, айдаанҥа аралдьыйбатын туһунан оҥостон туран үһуннук араатардааччы:

— «Төрөөбүт аспыт»—дии-дии дьон көр арыгыны иһэр буоллахтара. Арыгыны кытары куодарыһар аанньата суоҕун аныаха диэри өйдүү иликтэрэ олус хомолтолоох!—дии-дии кини уопсай мунньахтарга уоттаах кириитикэни аан бастаан аһааччы. Итини истэ-истэҕин: «Оо, барахсан үчүгэй өйдөөх-санаалаах киһи эбит» дии саныыгын.

Кинини ким барыта убаастыы көрөр, оннооҕор эдэр дьоннор «эриэккэс киһи» диэн эрэллээх доҕорго эргитэ саныыллар. Үлэтигэр даҕаны омуннаахтык салайар, сибидиэнньэни итиэннэ отчуоту саталыҥ булан суруйааччы.

II

Сандал саас салаллан кэлбитигэр, үтүө күн үүнэн турдаҕына, оройуон сулууспалааҕа, биһиги киһибит командировкаҕа барарын туһунан үөрэ-көтө истибитэ.

Дьокуускайга көтөр киһини атастара атаара киирдилэр, үчүгэйдик сылдьан кэлэригэр үмүөрүһэн тураннар үөгүлэһэ хааллылар.

Үтүө техника өр гымматаҕа биһиги киһибит Дьокуускайга баар буола охсубута. Үчүгэй куоракка үктэммит киһи быһыытынан санаата сайынна, хараҕа уоттанна.

Соччо наадата да суох буоллар күнү быһа күүлэйдээн таҕыста, табаарыс, доҕор булуна оҕуста. Биир киэһэ өрдөөҕүттэн, билэр киһитин Октябрьскай уулуссаҕа көрсө түстэ. Өр көрсүбэтэх табаарыһын көрсөн атаҕын үрдүгэр эргиччийбэхтэтэн ылла, үрүт-үрдүгэр боппуруостаһан барда.

—Дьэ манна туох сэһэнэ тахсыаҕай, онно барыах!—дии-дии кини били табаарыһын бокуой биэрбэккэ «Севернэй» ресторанҥа сиэтэн илтэ. Остуолга олорон баран «Хоту дойду киһититтэн хомойуоҥ суоҕа» диэн баран балтараа мөһөөктөөҕү сакаастаан саайда. Анараа киһитэ маҥнай эрэ кэмчиэрийбит, кэлин киниттэн хаалсыбат киһи буолан биэрдэ.

—Арыгыны испэт киһи бука суох буолуоҕа, араас аһаан диэн атыылыыллар да иһэн ис—дии-дии атаспыт аны аҥтаһыйан эрэ хаалар буолла. Хараҕын ардахтаабыт, тураах курдук сэниэтэ суоҕунан көрө-көрө кини «дьон көрбөтүгэр туттан хаалыахха, оройуон дьоно билиэхтэрэ ыраах» дии-дии бырадьаага ырыатын ыллаан эрдэҕинэ официанкалар кэлэн үмүөрүһэ түстүлэр...

* * *

Аҕааччы бука эн бу кыракый фельетоҥҥа биһиги герой-бут аатын тоҕо ыйбатыҥ диэн сөптөөх боппуруоһу көтөҕүөҕүҥ. Итини биһиги маннык түбэлтэ инникитин тахсыбатын туһугар кистиргэ күһэллэбит. Баҕар эн билэр киһигиттэн ким эмэ итинник түбэлтэҕэ түбэспитэ буолуоҕа. Оччоҕо ону эн бэйэҥ көннөрсөр туһугар сүбэлэс. Онон өһүргэнимэ, биһиги да ортобутугар «Ынах эриэнэ таһыгар, киһи эриэнэ иһигэр» диэн өс хоһоонугар маарынныыр түбэлтэлэр суох буолбатахтар!

П. Гаврильев.

Улуу Октябрь 40 сыла туолуутун чиэһигэр

Москватааҕы «Краснай Пролетарий» завод станок оҥорооччулара эбэһээтэлистибэлэрин ситиһиилээхтик толороллор. Ыам ыйынааҕы производственнай программаны аһары толорон туран, «Краснай Пролетарий» рабочайдара быйыл биэс ый устатыгар былааны таһынан 113 винта быһар токарнай станогу оҥордулар. Октябрь 40 сыла туолуутугар сэтиннии сэттис күнүгэр диэри завод коллектива былааны таһынан 200 станогу оҥорорго эбэһээтэлистибэ ылынан турар.

Тыа хаһаайыстыбатын үлэһиттэрэ бэйэлэрин Ийэ дойдуларыгар саҥа кэрэ бэлэхтэри бэлэмниллэр.

Украинскай ССР колхозтаахтара, МТС-рын уонна совхозтарын үлэһиттэрэ эти, үүтү, сымыыты о.д.а. тыа хаһаайыстыбаннай бородууксуйаны соҕотуопкалааһын уонна атыылаһын сыл ахаардааҕы былааныын болдьоҕун иннинэ толордулар. Государствоҕа 330 тыһыынча тонна эт, 1,5 мөлүйүөн тонна үүт, 827 мөлүйүөн тонна арыы туттарылынна, атыыланылынна.

Ааспыт сыл эмиэ бу кэмнээҕи кэмин кытта тэҥнээтэххэ, соҕотуопкалааһын уонна атыылаһын эккэ — 1,5, үүккэ—14 бырыһыан улаатылар. Республика үгүс колхозтара уонна совхозтара саҥа үрдэтиллибит эбэһээтэлистибэлэри ылыннылар.

(ССТА).

Хаһыат аҕааччыларын хоһоонноро

Петр Павлов

Булчут уол ырыата

(ЦОРУОТ ТЫЛЫТТАН)

Үрдүк сис тыалартан
Үрүҥ-хара кылаанналах,
Өлгөм бүлүү сүгэммин,
Үөрдүүм эрэ сэгэрдээр
Өкүлүүнэ доҕорбун!

Хаспах хайа быыһыттан,
Капкааннарбын көрөммүн
Кырынаастаах, кырсалаан
Үөрдүүм эрэ сэгэрдээр,
Өкүлүүнэ доҕорбун!

Кылбаа маҥан хаар үстүн
Кынтайаахтыы сүүрээхтиир,
Кыыл табаны бултааммын
Үөрдүүм эрэ сэгэрдээр,
Өкүлүүнэ доҕорбун!

Талбаарыйар тайҕаттан,
Тамалҕаннаах талахтан,
Тайах кыылы бултааммын
Үөрдүүм эрэ сэгэрдээр,
Өкүлүүнэ доҕорбун!

Көтөллөр үрдүктүк

Ырыаһыт чычаахтар
Көтөллөр үрдүктүк.
Күөрэйэ дайаллар
Күөх халлаан үөһүгэр.

Чычаахтар туойаллар
Мин дойдум быйаҥын.
Чычаахтар ыллыыллар
Айылҕам киэргэлин.

Кинилэр ыллыыллар
Эдэр саас кэратин,
Кинилэр кэпсиллэр
Тапталбыт күүстээҕин.

Дьэ кэрэ даҕаны
Айылҕа сиэнитэ,
Кылааһы бүтэрэр даҕаны
Үөрүүлээх кэмнэрэ калбитэ.

Коля Николаев,
Өлөнүөк орто оскуолата литературнай кружуок чилиэнэ.

РЕВОЛЮЦИЯ ВЕТЕРАНА

РОСТОВСКАЙ УОБАЛАС. Таганрогтааҕы комсомол комитетыгар кырдьаҕастар Советтара тэриллиннэ. Кини саастаабар Россияҕа революционнай хамсааһын 11 ветераннара бааллар. Кинини пенсионер Тихон Антонович Касьяненко—1918 сыллаахха үрүҥ гвардеецтары утары Таганрог рабочайдарын сэбиэдиссэйдээх восстаниеларын кыттыылааҕа салайар.

Совет чилиэннэрин ортолоругар — Иван Емельянович Гасюк, соторутааҕыта Андреев аатынан металлургическай завод рабочайа. Табаарыс Гасюк 1905 сыллаахха Нуучча маҥнайгы революциятын кыттыылааҕа, куоракка боевой большевистскай дружиналары тэрийээччилэртэн биирдэстэрэ. Совет чилиэннэрэ—70 саастаах Нуучча-Балтийскай заводугар үлэлээбит Владимир Васильевич Буруткин, урукку Питер рабочайа Алексей Иванович Борухин итинник албан аатырбыт суолу барбыттара.

Совет чилиэннэрэ ыччат ортотугар улахан итии үлэлэри ыыталлар. Кинилэр эдэр металлурдары, комбайнары тутааччылары, металлургическай техникум, радиотехническэй институт үөрэнээччилэрин кытта көрсүһэллэр.

Кырдьаҕас коммунистар ыччаттарга Улуу Октябрьскай социалистическай революция кыайарын иһин кырдьаҕас көлүөнэ охсуһуутун туһунан кэпсиллэр, уолаттары уонна кыргыттары революционнай үгэстэри ытыктыырга, кинилэр эһэлэрэ, аҕалара уонна ийэлэрэ улахан үлэлэрин уонна олохторун сиэртибэлээһиннэрин түмүгэр, туох барыта ситиһиллибитин бэйэлэрин дьыалаларынан хаҥатарга ыҥыраллар.

Кырдьаҕастар Советтарын чилиэннэрин инициативаларынан уонна активнай кыттыыларынан Таганрогтааҕы краеведческай музейга комнатка тэриллэр, бу хоско советскай былаас иһин охсуһууну көрдөрөр экспонаттар туруоруллуохтара. Революция ветераннара кинээхэ араас документтар, фотографиялар, суруктар хомуйаллар.

Таганрогка кырдьаҕастар өссө 10 Советтара—ЫБСЛКС Ленинскэйдээҕи, Сталинскайдааҕы, Орджоникидзевскайдааҕы райкомнарыгар комбайновай, металлургическай, судостроительнай уонна да атын заводтарга, тимир суол үөлүгар тэриллиннэ. Революционнай кыргыһыылар кыттыылаахтара эдэр көлүөнэни итиигэ үчүгэй сабыдыалы оҥороллор.

СНИМОККА: металлургическай уонна котельнай завод рабочайдара полицияны кытта сэбиэдиссэйдээх хабырыйсыылара буолбут сиригэр туруоруллубут мемориальнай дуоска аттыгар. Кырдьаҕастар Советтарын чилиэнэ И. Е. Гасюк Андреев аатынан завод эдэр рабочайдарыгар хабырыйсыы туһунан кэпсиир, кини бэйэтэ ити хабырыйсыы кыттыылааҕа.

В. Турбин фотота. ССТА фотохрониката.

Кэрэ бэлиэ күннэр чиэстэригэр

Харыйалаах. «Коммунизм» колхозка уокка өстор саһаан маһы бэлэмнээһиҥнэ 20 киһилээх ыччат бригэадэтэ тэриллиннэ. Бригэадэни Прокопий Николаев салайар.

Үлэ маҥнайгы күнүттэн ыраатта ыччаттар көхтөөхтүк үлэлиилэр. Т. ф. Е. Данилова, Х. Семенова, А. Иванов, онтон да атыттар хас биирдиилэрэ күннээҕи нуормаларын 125 бырыһыаҥҥа тиийэ толортуулар.

Бригэадэ чилиэннэрэ Саха АССР 25 сыла туолуутун үлэҕэ ситиһиилээх бэлиэтиргэ дьулуһаллар.

С. Христофоров.

Редактор М. Л. БАЙШЕВ.

РЕДАКЦИЯ АДЫРЫҺА: Саха АССР, Өлөнүөк оройуона. Редакцияҕа киирэр сурукка араспааниньэны, аатты, аҕа аатын толору суруллуохтаах.

Заказ № 304 Оленекская районная типография. Тираж 400.